ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα) της 16ης Δεκεμβρίου 1987 *

Στην υπόθεση 178/86,

Mariette Turner, υπάλληλος της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον Georges Vandersanden, δικηγόρο Βρυξελλών, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο το δικηγόρο J. Biver, 2, rue Goethe,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από το νομικό της σύμβουλο Δημήτριο Γκουλούση, επικουρούμενο από τον Philippe Mihail, δικηγόρο Βρυξελλών, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Γεώργιο Κρεμλή, μέλος της νομικής της υπηρεσίας, κτίριο Jean Monnet, Kirchberg,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο την ακύρωση της αποφάσεως της 19ης Σεπτεμβρίου 1985, που περιέχει την τελική της έκθεση κρίσεως για την περίοδο 1981-1983, την επιδίκαση αποζημιώσεως λόγω εκπρόθεσμης συντάξεως της έκθεσης αυτής, καθώς και λόγω παντελούς ελλείψεως εκθέσεως κρίσεως μεταξύ των ετών 1977 και 1981, και, τέλος, την επιδίκαση προς αποκατάσταση ηθικής βλάβης, του συμβολικού ποσού του ενός φράγκου, λόγω της παραλείψεως της Επιτροπής να απαντήσει στη διοικητική ένσταση της προσφεύγουσας, με την οποία ζητούσε την αναθεώρηση της εκθέσεως κρίσεως για την περίοδο 1981-1983,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα)

συγκείμενο από τους G. Bosco, πρόεδρο τμήματος, R. Joliet και F. Schockweiler, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: D. L. da Cruz Vilaça
γραμματέας: D. Louterman, υπάλληλος διοικήσεως

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

λαμβάνοντας υπόψη την έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 2ας Ιουλίου 1987,

αφού άκουσε το γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 7ης Οκτωβρίου 1987,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δικόγραφο που κατατέθηκε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 17 Ιουλίου 1986, η Mariette Turner, υπάλληλος της Επιτροπής, άσκησε προσφυγή με την οποία ζητεί πρώτον την ακύρωση της αποφάσεως της 19ης Σεπτεμβρίου 1985 που περιέχει την τελική της έκθεση κρίσεως για την περίοδο 1981-1983, κατόπιν, την επιδίκαση αποζημιώσεως για την εκπρόθεσμη σύνταξη της εκθέσεως αυτής, καθώς και για την παντελή έλλειψη εκθέσεως κρίσεως μεταξύ των ετών 1977 και 1981 και, τέλος, την επιδίκαση ενός συμβολικού φράγκου προς αποκατάσταση της ηθικής βλάβης που υπέστη λόγω της μη απαντήσεως στη διοικητική της ένσταση με την οποία ζητούσε την αναθεώρηση της εκθέσεως κρίσεως για την περίοδο 1981-1983.

2 Με υπηρεσιακό σημείωμα της 19ης Σεπτεμβρίου 1985 ο Γενικός Διευθυντής Προσωπικού και Διοικήσεως, υπό την ιδιότητά του ως δευτεροβάθμιου κριτή, κατήρτισε για την περίοδο 1981-1983 την τελική έκθεση κρίσεως της Turner, ιατρικού συμβούλου στο γραφείο εκκαθαρίσεως των παροχών του ταμείου υγείας (ΓΔ IX).

3 Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι η έκθεση αυτή καταρτίστηκε με καθυστέρηση εννέα περίπου μηνών και ότι περιέχει αναλυτικούς χαρακτηρισμούς που διαφέρουν από εκείνους που περιλαμβάνονται στην προηγούμενη έκθεση κρίσεως.

4 Η τελευταία έκθεση που θα μπορούσε να χρησιμεύσει ως στοιχείο συγκρίσεως είναι εκείνη που καλύπτει την περίοδο 1975-1977, κατά το διάστημα της οποίας η Turner υπηρετούσε στην ιατρική υπηρεσία (ΓΔ IX). Πράγματι, δεν υφίσταται έκθεση κρίσεως για τις περιόδους 1977-1979 και 1979-1981. Για την περίοδο 1977-1979 η Επι-

τροπή δεν αντικατέστησε την έκθεση κρίσεως, η οποία ακυρώθηκε από το Δικαστήριο με απόφαση της 21ης Μαρτίου 1985 (υπόθεση 263/83, Συλλογή 1985, σ. 893). Για την περίοδο 1979-1981 η Επιτροπή συμφώνησε με την Turner να μην καταρτίσει έκθεση κρίσεως. Με απόφαση του Δικαστηρίου της 9ης Ιουλίου 1981 (συνεκδικασθείσες υποθέσεις 59 και 129/80, Συλλογή 1981, σ. 1883), το Δικαστήριο ακύρωσε την απόφαση περί τοποθετήσεως της προσφεύγουσας σε μια καινούρια ιατροκοινωνική υπηρεσία εντός της ιατρικής υπηρεσίας και τη μεταγενέστερη απόφαση περί μεταθέσεώς της σε θέση εντός της Γενικής Διευθύνσεως XII « Έρευνα, επιστήμη, εκπαίδευση ». Κατά συνέπεια, η Επιτροπή έκρινε ότι είναι δυσχερής η σύνταξη εκθέσεως κρίσεως για την περίοδο 1979-1981 αφού τα καθήκοντα που είχαν ανατεθεί στην προσφεύγουσα δεν ήταν, σύμφωνα με την απόφαση του Δικαστηρίου, εκείνα που έπρεπε να της έχουν ανατεθεί.

5 Πρέπει ακόμα να σημειωθεί ότι ο « Οδηγός κρίσεως », που εκδόθηκε από την Επιτροπή στις 27 Ιουλίου 1979 σε εκτέλεση του άρθρου 43 του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως των υπαλλήλων, τροποποίησε την ονομασία των αναλυτικών κρίσεων που περιλαμβάνονται στην έκθεση κρίσεως. Έτσι, αντικατέστησε τις κρίσεις « άριστα, πολύ καλά, καλά, μέτρια, ανεπαρκώς » με τις κρίσεις « άνω του συνήθους, συνήθης, κάτω του συνήθους ».

6 Στην έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση αναπτύσσονται διεξοδικώς τα πραγματικά περιστατικά και η επιχειρηματολογία των διαδίκων.

Επί του ακυρωτικού αιτήματος

7 Με τον πρώτο λόγο ακυρώσεως η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή συνέταξε την έκθεση κρίσεώς της για την περίοδο 1981-1983 πέραν των προθεσμιών που ορίζονται στον « Οδηγό κρίσεως ».

8 Πρέπει να υπενθυμιστεί σχετικά, καταρχάς, ότι, όπως έκρινε το Δικαστήριο στις αποφάσεις του της 1ης Ιουνίου 1983 (Seton κατά Επιτροπής, συνεκδικασθείσες υποθέσεις 36, 37 και 218/81, Συλλογή 1983, σ. 1789, σκέψεις 13 και 14) και της 21ης Μαρτίου 1985 (που προαναφέρθηκε, σκέψη 16), η καθυστερημένη σύνταξη εκθέσεως κρίσεως δεν συνεπάγεται την ακύρωση της εκθέσεως αυτής, παρά μόνον αν έβλαψε τον ενδιαφερόμενο υπάλληλο.

9 Πρέπει, περαιτέρω, να σημειωθεί ότι, όπως προκύπτει από την απόφαση της 6ης Φεβρουαρίου 1986 (Castille κατά Επιτροπής, συνεκδικασθείσες υποθέσεις 173/82, 157/83 και 186/84, Συλλογή 1986, σ. 497, σκέψεις 35 και 36), μια τέτοια καθυστέρηση λογίζεται επιβλαβής για τον ενδιαφερόμενο υπάλληλο, όταν θα έπρεπε να ληφθεί μια ευνοϊκή γι' αυτόν απόφαση, όπως μια προαγωγή, κατά το διάστημα της περιόδου κατά την οποία παρελήφθη η σύνταξη της εκθέσεως κρίσεως, χωρίς να χρειάζεται να αποδείξει ο ενδιαφερόμενος υπάλληλος αιτιώδη σύνδεσμο μεταξύ της μη λήψεως τέτοιας αποφάσεως και της ανυπαρξίας της εκθέσεως κρίσεως.

10 Στην προκειμένη περίπτωση, η προσφεύγουσα περιορίστηκε πάντως στον ισχυρισμό ότι η καθυστέρηση καταρτίσεως της εκθέσεώς της κρίσεως προσέβαλε την ομαλή εξέλιξη της σταδιοδρομίας της, χωρίς όμως να προσδιορίζει σε τι συνίσταται αυτή η προσβολή. Ειδικότερα, δεν επικαλέσθηκε απόφαση, η οποία να αφορά την εξέλιξη της σταδιοδρομίας της και η οποία έπρεπε να ληφθεί κατά το διάστημα της περιόδου κατά την οποία δεν καταρτίστηκε έκθεση κρίσεως. Κατόπιν αυτού, ο πρώτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

11 Με το δεύτερο λόγο ακυρώσεως η προσφεύγουσα αιτιάται την Επιτροπή ότι δεν ετήρησε την υποχρέωση που υπέχει δυνάμει του άρθρου 5, παράγραφος 2, του « Οδηγού κρίσεως », να αιτιολογεί κάθε τροποποίηση των αναλυτικών κρίσεων σε σχέση με την προηγούμενη έκθεση.

12 Στο υπηρεσιακό του σημείωμα της 19ης Σεπτεμβρίου 1985 επικύρωσε ο δευτεροβάθμιος κριτής για την περίοδο 1981-1983 τις αναλυτικές κρίσεις που είναι κατώτερες έναντι εκείνων που περιλαμβάνονται στην έκθεση κρίσεως που αφορά την περίοδο 1975-1977. Στο σημείωμα διευκρινίζει ότι « έλαβε βεβαίως υπόψη του την προηγούμενη έκθεση κρίσεως, που αφορά την περίοδο 1975/1977 », αλλά ότι « θα έπρεπε να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι το σύστημα κρίσεως που χρησιμοποιείτο τότε δεν ήταν ακριβώς το ίδιο καθώς και ότι άλλαξαν τα καθήκοντα της προσφεύγουσας από τις 20 Οκτωβρίου 1981 ».

13 Όπως προκύπτει από το πιο πάνω απόσπασμα, ο δευτεροβάθμιος κριτής αντί να αιτιολογήσει την τροποποίηση των αναλυτικών κρίσεων σε σχέση με την προηγούμενη κρίση, επικαλέστηκε πραγματικά περιστατικά, τα οποία, κατά την άποψή του, καθιστούσαν αδύνατη αυτή την αιτιολογία.

14 Όσον αφορά το πρώτο πραγματικό περιστατικό, δηλαδή την τροποποίηση του συστήματος κρίσεως το 1979, πρέπει να υπενθυμιστεί ότι το Δικαστήριο, στην απόφασή του της 6ης Φεβρουαρίου 1986 (που προαναφέρθηκε, σκέψη 27), έκρινε ότι η τροποποίηση αυτή δεν μπορεί να αποδεσμεύσει την Επιτροπή από την υποχρέωση αιτιολογήσεως την οποία υπέχει δυνάμει του άρθρου 5, παράγραφος 2, του « Οδηγού κρίσεως ».

15 Όσον αφορά το δεύτερο πραγματικό περιστατικό, δηλαδή την αλλαγή των καθηκόντων της προσφεύγουσας μετά τις 20 Οκτωβρίου 1981, πρέπει να παρατηρηθεί ότι στην υπόθεση 266/82 (Turner κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 1), η Επιτροπή αναγνώρισε ότι είχε τοποθετήσει την προσφεύγουσα σε θέση, την οποία δεν μπορούσε να εμπιστευθεί παρά σε ιατρό και η οποία περιελάμβανε κατά σημαντικό μέρος υπηρεσίες που αφορούν την ιατρική πρακτική. Υπό τις προϋποθέσεις αυτές, τα παλαιά καθήκοντα στην ιατρική υπηρεσία και τα νέα καθήκοντα στο γραφείο εκκαθαρίσεως πρέπει να θεωρηθούν ότι είναι σε μεγάλο βαθμό ισάξια. Η Επιτροπή δεν μπορεί επομένως να συναγάγει επιχείρημα από την αλλαγή των καθηκόντων για να διαφύγει στην παρούσα υπόθεση την υποχρέωσή της να αιτιολογεί κάθε μεταβολή στις αναλυτικές κρίσεις.

16 Είναι αληθές ότι η αλλαγή καθηκόντων είχε ως συνέπεια να μην είναι ο συντάκτης της επίδικης εκθέσεως ο ίδιος με εκείνον της προηγουμένης εκθέσεως, η οποία πρέπει να χρησιμεύσει ως στοιχείο συγκρίσεως. Εντούτοις, όπως υπογράμμισε δικαίως η προσφεύγουσα, ο κριτής καθώς και ο δευτεροβάθμιος κριτής έχουν τη δυνατότητα να επικοινωνήσουν με τους προηγουμένους κριτές χάρη στο διάλογο που έχει θεσπίσει ο « Οδηγός κρίσεως », έτσι ώστε να είναι σε θέση να σχηματίσουν ακριβέστερη εικόνα της εξελίξεως της υπηρεσίας της εν λόγω υπαλλήλου. Υπό τις περιστάσεις αυτές, ούτε η αλλαγή κριτή μπορεί να αποδεσμεύσει την Επιτροπή από την υποχρέωση αιτιολογήσεως κάθε μεταβολής των αναλυτικών κρίσεων.

17 Εν προκειμένω, υπάρχει ασφαλώς μια διαφορά τεσσάρων ετών μεταξύ της περιόδου η οποία καλύπτεται από την επίδικη κρίση και της περιόδου που καλύπτεται από την κρίση που πρέπει να χρησιμεύσει ως στοιχείο συγκρίσεως. Εντούτοις, λαμβανομένης υπόψη της ισοτιμίας των παλαιών καθηκόντων και των νέων καθηκόντων, καθώς και της δυνατότητας διαλόγου μεταξύ των κριτών της περιόδου 1975-1977 και της περιόδου 1981-1983, η Επιτροπή δεν μπορεί να επικαλεσθεί το ειδικό αυτό πραγματικό περιστατικό για να διαφύγει την υποχρέωση αιτιολογήσεως. Εξάλλου, η ίδια η Επιτροπή αναγνωρίζει στο υπηρεσιακό της σημείωμα της 19ης Σεπτεμβρίου 1985 ότι η

έκθεση της περιόδου 1975-1977 είναι αυτή που χρησιμεύει ως στοιχείο αναφοράς στην προκειμένη περίπτωση, για την εφαρμογή του άρθρου 5, παράγραφος 2, του « Οδηγού κρίσεως ».

18 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η παράβαση της υποχρεώσεως που προβλέπει το άρθρο 5, παράγραφος 2, του « Οδηγού κρίσεως » πρέπει να εξομοιωθεί με διαδικαστική πλημμέλεια, η οποία, σύμφωνα με την πάγια νομολογία, δεν θίγει το κύρος της εκθέσεως κρίσεως, παρά μόνον εάν αποδεικνύεται επιβλαβής για τον ενδιαφερόμενο υπάλληλο. Σχετικώς πρέπει να διευκρινιστεί ότι η εν λόγω υποχρέωση αιτιολογήσεως έχει ως σκοπό να επιτρέψει στον υπάλληλο να γνωρίζει τους λόγους της αλλαγής των αναλυτικών κρίσεων, να εξακριβώσει το υποστατό των πραγματικών περιστατικών των οποίων γίνεται επίκληση και κατόπιν αυτού να διατυπώσει, δυνάμει του δικαιώματός του ακροάσεως, παρατηρήσεις επί της αιτιολογίας αυτής. Η έκθεση κρίσεως έχει το στίγμα της παραβάσεως ουσιώδους τύπου όταν η έλλειψη αιτιολογίας προσβάλλει το δικαίωμα ακροάσεως του υπαλλήλου. Δεν είναι συνεπώς κρίσιμο το γεγονός ότι η ενδιαφερομένη υπάλληλος δεν μπορούσε εν πάση περιπτώσει — δηλαδή ακόμη και εάν ο κριτής είχε αιτιολογήσει τις κρίσεις του — να ελπίζει ότι θα τύχει καλυτέρων αναλυτικών κρίσεων. Ο δεύτερος, επομένως, λόγος ακυρώσεως είναι βάσιμος.

Επί του αιτήματος επιδικάσεως αποζημιώσεως

α) *Καθυστέρηση καταρτίσεως της εκθέσεως κρίσεως της περιόδου 1981-1983*

19 Όπως εκτέθηκε ήδη πιο πάνω, η προσφεύγουσα δεν μπόρεσε να αποδείξει ότι, κατά το διάστημα της περιόδου που δεν καταρτίστηκε έκθεση κρίσεως, θα μπορούσε να έχει ληφθεί μια ευνοϊκή γι' αυτήν απόφαση. Υπό τις προϋποθέσεις αυτές, το αίτημα αποζημιώσεως λόγω καθυστερημένης συντάξεως της εκθέσεως κρίσεως για την περίοδο 1981-1983 πρέπει να απορριφθεί.

β) *Παντελής έλλειψη εκθέσεως κρίσεως μεταξύ 1977 και 1981*

20 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η έλλειψη εκθέσεως κρίσεως για τις διαδοχικές περιόδους 1977-1979 και 1979-1981 την έβλαψαν διότι η έλλειψη αυτή την εμπόδισε να απαντήσει σε δυσμενείς τυχόν υπηρεσιακές παρατηρήσεις και να αποφύγει την κακή κρίση στη μεταγενέστερη έκθεση για την περίοδο 1981-1983.

21 Όσον αφορά την έλλειψη εκθέσεως κρίσεως για την περίοδο 1977-1979, η έλλειψη αυτή δεν μπορεί να επέφερε τη βλάβη την οποία επικαλείται η προσφεύγουσα. Πράγ-

ματι, όταν διατυπώθηκε η κατώτερη κρίση που περιλαμβάνεται στην έκθεση κρίσεως η οποία καλύπτει την περίοδο 1981-1983, η έκθεση κρίσεως για την περίοδο 1977-1979 δεν έλειπε αφού ακυρώθηκε με την προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Μαρτίου 1985.

22 Είναι αληθές ότι η Επιτροπή παρέλειψε να εκπληρώσει την υποχρέωσή της καταρτίσεως εντός ευλόγου προθεσμίας νέας εκθέσεως κρίσεως για την περίοδο 1977-1979 σε εκτέλεση της προαναφερθείσας ακυρωτικής απόφασης. Η παράλειψη όμως αυτή δεν μπορεί να δώσει λαβή σε αποζημίωση της προσφεύγουσας, αφού δεν διευκρίνισε κατά τι την έβλαψε αυτή η παράλειψη.

23 Όσον αφορά την έλλειψη εκθέσεως κρίσεως για την περίοδο 1979-1981, πρέπει να υπενθυμιστεί ότι η προσφεύγουσα αποδέχτηκε να μην καταρτιστεί η έκθεση αυτή, κατόπιν της προαναφερθείσας ακυρωτικής απόφασης της 9ης Ιουλίου 1981. Η προσφεύγουσα πρέπει να υποστεί τις συνέπειες αυτής της συγκαταθέσεως και δεν μπορεί, κατόπιν τούτου, να ζητεί νομίμως αποζημίωση λόγω της ελλείψεως εκθέσεως κρίσεως για την πιο πάνω περίοδο.

24 Υπό τις προϋποθέσεις αυτές, το αίτημα περί αποζημιώσεως λόγω παντελούς ελλείψεως εκθέσεως κρίσεως μεταξύ 1977 και 1981 πρέπει να απορριφθεί.

Επί του αιτήματος επιδικάσεως ενός συμβολικού φράγκου

25 Η προσφεύγουσα ζητεί, τέλος, την επιδίκαση ενός συμβολικού φράγκου, προς αποκατάσταση της ηθικής βλάβης λόγω της ελλείψεως απαντήσεως επί της διοικητικής της ενστάσεως με την οποία επιδίωκε την αναθεώρηση της εκθέσεώς της κρίσεως για την περίοδο 1981-1983.

26 Σχετικώς, αρκεί να παρατηρηθεί ότι αυτό τούτο το γράμμα του άρθρου 90, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως των υπαλλήλων προβλέπει την περίπτωση ελλείψεως απαντήσεως σε διοικητική ένσταση μετά την

εκπνοή της προθεσμίας. Δυνάμει της διατάξεως αυτής, η έλλειψη αυτή ισοδυναμεί με σιωπηρή απορριπτική απόφαση και μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο προσφυγής δυνάμει του άρθρου 91. Η έλλειψη επομένως αυτή δεν μπορεί να δώσει λαβή στην επιδίκαση ενός συμβολικού φράγκου λόγω αποκαταστάσεως ηθικής βλάβης.

Επί των δικαστικών εξόδων

27 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του κανονισμού διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα. Κατά την παράγραφο 3, εδάφιο 1, του ίδιου άρθρου, το Δικαστήριο μπορεί να συμψηφίσει τα έξοδα ολικώς ή μερικώς σε περίπτωση μερικής ήττας των διαδίκων. Κατά δε το άρθρο 70, προκειμένου περί προσφυγών υπαλλήλων των Κοινοτήτων, τα όργανα φέρουν τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν.

28 Πρέπει να σημειωθεί ότι η προσφεύγουσα δικαιώθηκε μόνο σε ένα από τα τέσσερα κεφάλαια των αιτημάτων της. Συνεπώς, η Επιτροπή πρέπει να υποχρεωθεί να φέρει μόνο το ένα τέταρτο των εξόδων της προσφεύγουσας.

Για τους λόγους αυτούς

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Ακυρώνει την έκθεση κρίσεως της προσφεύγουσας για την περίοδο 1981-1983.

2) Απορρίπτει την προσφυγή κατά τα λοιπά.

3) Η Επιτροπή φέρει τα δικαστικά της έξοδα καθώς και το ένα τέταρτο των δικαστικών εξόδων της προσφεύγουσας.

Bosco Joliet Schockweiler

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 16 Δεκεμβρίου 1987.

Ο γραμματέας

P. Heim

Ο πρόεδρος του πρώτου τμήματος

G. Bosco